

<https://doi.org/10.36719/2706-6185/43/43-49>

Aytəkin Zeynalova
Bakı Dövlət Universiteti
siyasi elmlər üzrə fəlsəfə doktoru
phd.aytekinzeynalova@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-9737-1072>

Münxen Təhlükəsizlik Konfransı: Azərbaycan regional aktor kimi tanınır

Xülasə

Azərbaycan müntəzəm şəkildə Münxen Təhlükəsizlik Konfransına Prezident İlham Əliyevin şəxsində dəvət alır. Dövlət başçısı müzakirələrdə fəal iştirak edir, qlobal və regional təhlükəsizlik məsələləri ilə bağlı öz dəyərli fikirlərini bölüşür. Bu isə qlobal və regional təhlükəsizliyə töhfə verən düsturlardır.

Prezidentin Münxen Təhlükəsizlik Konfransı çərçivəsində keçirdiyi görüşlər dünyaya Azərbaycan adlı regional gücü göstərir. Bu anlamda beynəlxalq aləmin aparıcı qütblərinin ölkəmizə hədsiz marağı qarşılıqlı faydanın artan miqyasının önəmini nümayiş etdirir. Ən başlıca məqam isə dünyaya ictimaiyyətinin İlham Əliyev siyasi fenomenini şəxsiz qəbul etməsidir. Bu, ölkəmizin müstəsna siyasi-diplomatik dividendidir.

Münxen Təhlükəsizlik Konfransında regional məsələlər müzakirə olundu. Dövlətimizin başçısı bu xüsusda Azərbaycanın sülh gündəliyini, Ermənistanla Azərbaycan arasında münasibətlərin normalaşdırılmasını, sülh müqaviləsinin imzalanmasını dəstəklədiyini dedi.

Məqalədə 18 fevral 2024-cü il tarixində baş tutmuş 60-cı Münxen konfransı, konfrans çərçivəsində Azərbaycanın xarici diplomatiyası, prezidentimizin siyasi diplomatik çıxışları və əldə olunan sazişlərin, razılaşmaların Azərbaycan üçün, ümumiyyətlə, bütün Qafqaz regionu üçün müsbət nəticələri təhlil olunur. Məqalənin məqsədi Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin siyasi müstəvidə əldə etdiyi uğurların, qonşuluq və yoldaşlıq prinsiplərinə əsaslanan siyasi yanaşmanın, dövlətimizin və regionun inkişafı üçün göstərdiyi səylərin konfrans çərçivəsində əldə olunmuş nəaliyyətləri göstərməkdir.

Məqalədə prezidentin internet saytından, siyasi ekspertlərin telekanallara və xəbər saytlarına verdiyi müsahibələrdən, Azərbaycanın internet resurslarından istifadə olunub. Nəticədə, Münxen konfransının tarixi, siyasi və iqtisadi əhəmiyyəti üzə çıxdı, konfrans çərçivəsində Azərbaycanın sülh tərəfdarı olması və onun məsələlərinin sabit iqtisadi və siyasi müttəfiqlik prinsipləri üzərində qurulduğu görünür.

Açar sözlər: Münxen konfransı, Azərbaycan, COP29, sülh müqaviləsi

Aytekin Zeynalova
Baku State University
PhD in Political Sciences
phd.aytekinzeynalova@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-9737-1072>

Munich Security Conference: Azerbaijan Recognized as a Regional Actor

Abstract

Azerbaijan is regularly invited to the Munich Security Conference, with President Ilham Aliyev representing the country. The head of state actively participates in discussions, sharing his valuable insights on global and regional security issues. His contributions play a significant role in promoting both global and regional security.

The meetings held by the president during the Munich Security Conference highlight Azerbaijan as a growing regional power. The increasing interest from key international stakeholders in

Azerbaijan demonstrates the importance of the mutual benefits arising from these engagements. Notably, the world community has fully embraced the political phenomenon of İlham Aliyev, marking an exceptional political and diplomatic achievement for Azerbaijan.

At the Munich Security Conference, regional issues were also discussed. In this context, President Aliyev emphasized Azerbaijan's support for the peace agenda, the normalization of relations between Armenia and Azerbaijan, and the signing of a peace treaty.

This article analyzes the 60th Munich Security Conference, held on February 18, 2024, focusing on Azerbaijan's foreign diplomacy within the conference framework, the political and diplomatic speeches of President Aliyev, and the positive outcomes of the reached agreements. These results are not only beneficial for Azerbaijan but for the entire Caucasus region. The goal of this article is to showcase President Aliyev's achievements in the political arena, his approach based on the principles of neighborhood and cooperation, and his efforts to advance the development of both Azerbaijan and the broader region.

The article draws on sources such as the President's official website, interviews with political experts featured on TV channels and news websites, as well as Azerbaijani online resources. In conclusion, the historical, political, and economic significance of the Munich Security Conference is revealed, highlighting Azerbaijan's commitment to peace and its foundation on the principles of stable economic and political alliances.

Keywords: *Munich Security Conference, Azerbaijan, COP29, peace treaty*

Giriş

Münxen Təhlükəsizlik Konfransı dünya liderlərinin, aparıcı beynəlxalq təşkilatların, nüfuzlu tədqiqat, elm mərkəzlərinin rəhbərlərinin, tanınmış ekspertlərin toplaşdığı ən mühüm platformalardan biridir. Azərbaycan müntəzəm şəkildə bu platformaya Prezident İlham Əliyevin şəxsində dəvət alır, müzakirələrdə fəal iştirak edir, qlobal və regional təhlükəsizlik məsələləri ilə bağlı dəyərli fikirlərini bölüşür. Artıq 50 ildən çoxdur keçirilən Münxen Təhlükəsizlik Konfransını təhlükəsizlik məsələlərinin müzakirə olunduğu tədbirlər içərisində ən nüfuzlu hesab etmək mümkündür. Tədbirdə bir sıra dövlətlərin başçıların, nüfuzlu siyasətçilərin, ekspertlərin və şirkət rəhbərlərinin aktual problemlərin həlli ilə bağlı mülahizələri dinlənir, yekun sənədlər qəbul edilir. Platformanın missiyası dövlət və hökumət başçıları, siyasətçilər, parlamentarilər, beyin mərkəzləri, özəl sektor, QHT-lər, media və beynəlxalq təhlükəsizlik sahələrində ixtisaslaşan təşkilat və mütəxəssislər arasında davamlı və qeyri-rəsmi dialoq yaratmaqla etimad qurmaq, qlobal və regional problemlərin, münaqişələrin həllinə töhfə verməkdir. Prezident İlham Əliyevin Münxen Təhlükəsizlik Konfransına növbəti dəfə dəvət alması və qarşı tərəflərin müraciəti əsasında çoxsaylı görüşlər keçirməsi onun dünya miqyasında yüksək nüfuzunun göstəricisidir (Münxen Təhlükəsizlik Konfransı Azərbaycanın xarici siyasətinin qlobal xarakter daşdığını təsdiqlədi, 2024).

Tədqiqat

1. 60 illik keçmiş olan konfransa tarixi baxış

Almaniyanın rəngarəng və ən güclü iqtisadiyyata malik şəhəri Münxen həm də ənənəvi olaraq təhlükəsizlik konfransına ev sahibliyi edir. Dünya siyasətinin laboratoriyası adlandırılan və 1963-cü ildən keçirilən Münxen konfransının məqsədi dünyanın təhlükəsizlik arxitekturasının formalaşmasında təsiredici rola malik şəxsləri, liderləri bir araya gətirmək və onların müzakirələrini, dialoqlarını təmin etməkdir. Bu ilki konfrans Avrasiyanın İkinci Dünya müharibəsindən sonra üzləşdiyi ən turbulent dövrə təsadüf edir. 2022-ci ilin fevralından başlayan Rusiya-Ukrayna münaqişəsi faktiki olaraq bu gün Qərb-Rusiya toqquşmasına çevrilib. Bu azmış kimi yaxın Şərqdə partlayan barıt çəlləklərinin alovunun daha geniş coğrafiyaya yayılma riski böyüməkdədir. Münxen gündəliyində Rusiya-Ukrayna münaqişəsi ilə yanaşı, İsrail-Həmas toqquşmaları, Suriya, Livya, Yəmən, İordaniya əzarilərindəki müharibələr və şübhəsiz, Cənubi Qafqazdakı vəziyyət diqqət mərkəzində olacaq. İkinci Qarabağ müharibəsindən sonra Cənubi Qafqazda yeni vəziyyətin yarandığı aydın idi. 2023-cü ilin 19 sentyabrında Azərbaycanın həyata keçirdiyi lokal antiterror tədbirlərindən və separatizmin darmadağın edilməsindən sonra isə bölgə qalıcı sülhə daha çox yaxınlaşıb. Tərəflər arasında birbaşa təmasların başlanması da son ayların nikbinlik yaradan irəliləyişlərindən biridir. Fevralın

12-də Ermənistan snayperinin törətdiyi təxribat isə, təəssüf ki, iki ölkə arasındakı sülh şəraitini, 5 aylıq statistikasını pozmuş oldu. Ancaq indiki halda əsas olan statistika deyil, bölgəyə sülhün gəlməsidir. Bunun üçün isə tərəflər arasında mübadilə edilən sülh müqaviləsinin imzalanması labüddür. Azərbaycan Prezidentinin Münxenə dəvət edilməsi şübhəsiz ölkəmizin yerləşdiyi coğrafiyada təhlükəsizliyin əsas qarantı, bölgənin gələcək inkişaf xəritəsinin müəllifi olması ilə bağlıdır (Məmmədov, 2024).

2. Münxen Təhlükəsizlik Konfransında COP29 beynəlxalq tədbir və Qafqazda regional vəziyyət

Münxen təhlükəsizlik konfransında Prezident İlham Əliyevin seçkilərindən sonra reallaşdırdığı səfər zamanı keçirdiyi görüşlərdə ona ünvanlanan təbriklərdə əməkdaşlıq əlaqələrinin bundan sonra da dərinləşməsi, yeni prioritetlər üzrə inkişaf etdirilməsi ilə bağlı arzular ifadə edildi, tərəflərin bunu gerçəkləşdirmələri üçün böyük potensiala malik olduqları xüsusi qeyd edildi. Prezident İlham Əliyevin qarşı tərəflərin müraciətləri əsasında keçirdiyi görüşlərdə ölkəmizin malik olduğu imkanların təqdimatı üçün geniş imkanlar yarandı. Hər bir görüşdə Azərbaycanın bu ilin noyabr ayında ev sahibliyi edəcəyi COP29 əsas müzakirə mövzularından biri oldu. Bu tədbirin təmsalında Azərbaycana inamın, etimadın, dövlət başçısı İlham Əliyevin irəli sürdüyü hər bir təşəbbüsün, qəbul etdiyi qərarın beynəlxalq əməkdaşlığa böyük töhfə olduğu xüsusi qeyd edildi.

Münxen Təhlükəsizlik Konfransı çərçivəsində Prezident İlham Əliyevlə Amerika Birləşmiş Ştatlarının Dövlət Katibi Antoni Blinken arasında keçirilən görüş də regional problemlərə aydınlıq gətirmək baxımından xüsusi önəm daşıyır. Tərəflər ölkələrimiz arasında təmasın genişləndirilməsi üçün əlverişli imkanlar olduğunu vurğuladılar.

Söhbət zamanı COP29-un Azərbaycanda keçiriləcək sessiyası çərçivəsində Münxen Təhlükəsizlik Konfransının iqlim təhlükəsizliyi mövzusunda və sülh gündəliyinə həsr olunmuş ayrıca bir tədbirin təşkilinə dair müzakirələr aparıldı.

ABŞ Dövlət katibi Antoni Blinken: "Azərbaycanın COP29 rəhbərliyini öz üzərinə götürməsi baxımından çox vacibdir. Biz bu məsələni ciddi dəstəkləyirik. Bu tədbirin uğurlu olması, eyni zamanda Azərbaycan və Ermənistan arasında davamlı və ləyaqətli sülhün təmin olunması üçün əlimizdən gələni etmək arzusundayıq" (Münxendə İlham Əliyev ilə Antoni Blinkenin görüşü olub, 2024).

Prezident İlham Əliyev: "Cənab Dövlət katibi. Siz də qeyd etdiyiniz kimi, COP29 bizim iki-tərəfli gündəliyimizin önəmli bir hissəsidir. Bu, gündəliyimizdə duran məsələlərin mövzularını genişləndirir və biz cari ildə bütün təşəbbüslərimizlə bağlı hökumətinizin dəstəyinə ümid edirik. Gündəliyimizdə daha bir məsələ var və bu da Qafqazda regional vəziyyətdir, xüsusilə Ermənistan və Azərbaycan arasında sülhün əldə olunmasının perspektivləridir. Azərbaycan sülh prosesinə sadıqdır və sülh sazişinin ən qısa zamanda bağlanması bizim milli maraqlarımıza cavab verir. Mən Amerika Birləşmiş Ştatlarına və xüsusilə cənab Dövlət katibinə bu istiqamətdə göstərdiyi səylərinə görə təşəkkür edirəm" (Prezident.az, 2024).

Prezidentin Birləşmiş Ştatların dövlət katibi ilə görüşdə işlətdiyi bir ifadə isə Cənubi Qafqaz proseslərinin bundan sonrakı inkişaf xarakterinə tam aydınlıq gətirir. "Azərbaycan-ABŞ ikitərəfli əlaqələri Ermənistan ilə Azərbaycan arasında münasibətlərin normallaşması prosesindən kənar şəkildə özlüyündə inkişaf etdirilməlidir..." (Prezident.az, 2024)

Görüşdə COP29-un sülh gündəliyinə xidmət edəcəyi qeyd olundu. Dövlətimizin başçısı bildirdi ki, COP29-un Azərbaycanda keçirilməsi ilə əlaqədar əldə olunan razılaşmalar məhz sülh gündəliyi əsnasında meydana çıxan məqamlardır. Azərbaycan da bu xüsusda regionda COP29 kontekstində sülh gündəliyinin irəliyə aparılması üçün səylərini göstərəcək (AZƏRTAC, 2024).

Prezidenti İlham Əliyev ilə İtaliyanın "Leonardo" şirkətinin baş həmdirektoru Lorenzo Mariani, ATƏT-in fəaliyyətdə olan sədri, Malta Respublikasının xarici, Avropa işləri və ticarət naziri Yan Borqu, Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankının prezidenti Odil Reno-Basso, ABŞ Prezidentinin qlobal infrastruktur və enerji təhlükəsizliyi üzrə xüsusi koordinatoru Amos Hoxşteyn və Almaniyanın Şərqi Biznes Assosiasiyasının icraçı direktoru Mixael Harms arasında keçirilən görüşlərdə də ölkəmizdə COP29-un reallaşdırılmasının daha geniş miqyasda iqtisadi layihələrin gerçəkləşdirilməsi potensialının gücləndirilməsi işinə xidmət etdiyi bildirilib (Xalq qəzeti, 2024).

Söhbət zamanı regional sülh gündəliyi ilə bağlı müzakirələr aparıldı.

Ümumiyyətlə, Münxen formatında Birləşmiş Ştatları təmsil edən üç rəsmi şəxsin Prezident İlham Əliyevlə görüşməsi Ağ evin Bakı ilə təmasları, həqiqətən də pozitiv istiqamətdə inkişaf etdirmək marağından xəbər verir. Çünki ötən illər ərzində, xüsusilə 2021-ci ildən etibarən Azərbaycan və Amerika Birləşmiş Ştatları terrorizm və qlobal iqlim dəyişikliklərinə qarşı mübarizə, enerji təhlükəsizliyi və digər sahələr üzrə məhsuldar əməkdaşlıq edirlər. Münxendəki görüşlər əsnasında da Birləşmiş Ştatlar təmsilçiləri bu əlaqələri yeni mərhələyə daşımaq üçün geniş perspektivlərin olduğunu söylədilər. Prezident İlham Əliyevin Almaniyanın federal kansleri Olaf Şolsla görüşü də xüsusi maraqla qarşılandı. Qeyd edək ki, Almaniya Azərbaycan və Ermənistan arasında münasibətlərin normallaşdırılması prosesində fəal iştirakçıdır. Federal kanslerin təşəbbüsü ilə Münxendə Azərbaycan və Ermənistan liderlərinin iştirakı ilə birgə, daha sonra isə dövlət başçımızın Ermənistan Baş Naziri Nikol Paşinyanla ikitərəfli görüşlərinin təşkili onu deməyə əsas verir ki, Cənubi Qafqazda sülh müqaviləsi üzrə danışıqlar delimitasiya prosesinin gedişi və digər aktual məsələlər dünya birliyinin də diqqət mərkəzindədir. Əslində, Almaniyada Azərbaycan Ermənistan münasibətlərində nəyəsə aydınlıq gələcəyini düşünmək sadələşmələr olardı. İlk növbədə ona görə ki, hər şey zətin gül kimi aydınlıq. Qarabağ problemi həll oldu, qalır sülh müqaviləsinə imza atmaq. İkincisi də, bir problemin həllinə çalışan tərəf yaxud tərəflərin özlərinin obyektivlik və ədalət tərzisi əyridirsə, problem həll olunmur, əksinə daha da dərinləşir. Bu zamanadək hələ alman dəqiqliyinin aparılan danışıqlarda şahidi olmamışıq. O səbəbdən Münxen səfəri bizim üçün danışıqları irəli aparan platforma deyil, məhz ənənəvi təhlükəsizlik konfransı kimi yadda qaldı desək, yanlışdır.

3. Münxen Konfransı: “Hamı məğlub olur?”

Prezident İlham Əliyev Münxen təhlükəsizlik konfransında ən çox arzu olunan qonaqlardan biri sayılır. Səbəb isə heç şübhəsiz ki, müasir geosiyasi proseslərdə Azərbaycanın artan roludur. Azad Qarabağ reallığı və bu reallığın regional qlobal münasibətlər sistemində yaratdığı yeni nizam isə bunun əsasıdır.

Bir sözlə, dünya Prezident İlham Əliyevin artıq yeni dövr-post müharibə dövrü üçün müəyyən etdiyi strateji fəaliyyət programının əsas istiqamətlərini onun öz dilindən eşitməkdə, regionla bağlı suallara cavab tapmaqda maraqlı idi. Məhz buna görə də, sayca 60-cı yubiley toplantısına xüsusi dəvət olunanlar sırasında Azərbaycan lideri də vardı. Özü də konfransın adına fikir verin “*Hamı məğlub olur?*” İndi hamını bilmirik Amma Azərbaycan Münxen təhlükəsizlik konfransına qalib dövlət kimi qatılmışdı. Prezident İlham Əliyev Qarabağı işğaldan azad etməklə və Cənubi Qafqazda ən azı son 30 ildə formalaşmış terror yuvasını dağıtmaqla birincisi, XXI əsrin müharibəsini, yəni yüksək texnologiya müharibəsini sərgilədi, ikincisi, bir mülki şəxsin belə xəsarət almadığı və etiraf edək ki, dünyanın supergüclərinin belə bacarmadığı əsl ədalətli müharibə modeli ortaya qoydu. Yəni mənəvi qaydalar əsasında döyüşdü.

Üçüncüsü isə, qlobal arenada söz sahibi olan bəzi erməni sevdalıları ilə soyuq müharibədə, ideoloji savaşa, Fransa başda olmaqla bir çox dövlətlərə yerini göstərdi. Bununla da, kifayət qədər böyük layları yerindən tərpətdi. Deməli, heç də hamı məğlub deyil, amma təbii ki, hazırkı geosiyasi gərginlik və yüksələn qeyri-müəyyənlik şəraitində məğlub dövlətlərin sayı daha çoxdur. Bu dövlətləri dəyişən dünya nizamı ilə ayaqlaşan, müasir dövrün tələblərinə operativ cavab verən yalnız cavab verməklə deyil, konkret nəticələr əldə etməyi bacaran ölkələrin yaxud liderlərin təcrübəsi maraqlandırır ki, real nümunələrdən də biri məhz Prezident İlham Əliyevdir. Odur ki elə konfransın ilk günü Azərbaycan Prezidentinə olan maraq və dünyanın aparıcı beynəlxalq təşkilatlarının beyin mərkəzlərinin rəhbərləri həmçinin dövlət başçılarının Prezident İlham Əliyevlə görüşə çalışması başa düşüləndir (Məmmədov, 2024).

Dövlət başçısının Münxen platformasında keçirdiyi ikitərəfli görüşlərin bir çoxunda səsləndirdiyi tezislər təhlükəsizlik ilə bağlı real addımların konturlarını da müəyyən edir. Məsələn, Prezident İlham Əliyev ATƏT-in fəaliyyətdə olan sədri ilə görüşdə qurumun bir sıra mexanizmlərini, xüsusilə də ATƏT-in Minsk qrupunu yüksək səviyyəli planlaşdırma komitəsi və ATƏT-in fəaliyyətdə olan sədrinin şəxsi nümayəndəsi kimi tamamilə fəaliyyətsiz olan strukturları keçmişin qalığı adlandırdı və onların rəsmi qaydada ləğv edilməsinin vacibliyinə diqqət cəkdi. 1997-ci ildən

etibarən Qarabağ probleminin həlli ilə məşğul olmaq mandatı alan həmsədrilər ötən dövr ərzində yalnız turist diplomatiyası ilə məşhurluq qazandılar. İşğalçı Ermənistan Minsk qrupu üçlüyünün təkliflərini qulaqardına vurdu və Azərbaycanın torpaqların işğaldan azad edilməsi ilə bağlı çağırışlarını cavabsız qoydu. Nəhayət, Azərbaycan özü münaqişəni həll edərək, suverenliyini və ərazi bütövlüyünü təmin etdi.

Dövlət başçısı Münhendə keçirdiyi bir sıra mühüm görüşlərdə dünyada təhlükəsizlik sisteminin yenidən qurulmasına ehtiyacın olduğunu qabartmaqla, bunun üçün beynəlxalq hüquq normalarına, ərazi bütövlüyünə bütün ölkələrdə hörmət edilməsinin, hər kəs üçün eyni standartın tətbiqinin vacib olduğunu iştirakçıların diqqətinə çatdırdı.

Eyni zamanda regionda təhlükəsizliyin təmin olunmasında, aparıcı dövlətlər arasında mövcud ziddiyyətlərin aradan qaldırılmasında Azərbaycanın rolunu bir daha göstərərək, bu səylərin bütün dünyanın təhlükəsizliyinə xidmət etdiyini bildirdi.

Münxen Təhlükəsizlik Konfransı bir çox cəhətdən Azərbaycan üçün əlamətdar oldu. İlk növbədə, beynəlxalq platformadan istifadə edilərək Azərbaycan həqiqətləri bir daha iştirakçıların diqqətinə çatdırıldı. Digər tərəfdən, Azərbaycan Prezidenti iqtisadi görüşlər keçirməklə ölkəmizin iqtisadi inkişafını dünya aparıcı biznes strukturları ilə inteqrasiya formasında gördüyünü nümayiş etdirdi. Həmçinin diqqəti Azərbaycanın həm regional, həm də dünya miqyasında aparıcı roluna yönəltdi.

4. Prezident İlham Əliyev “İqlim maliyyələşdirilməsinin COP29-un əsas mövzusu”

Prezident İlham Əliyev ilə ABŞ Prezidentinin iqlim üzrə xüsusi nümayəndəsi Con Kerrinin fevralın 17-də Münxen görüşü də mühüm önəmi ilə diqqət çəkib. Həmin görüşdə dövlətimizin başçısı Azərbaycanın COP29-la əlaqədar bir daha özünün iqlim dəyişikliyi sahəsində beynəlxalq səyləri dəstəkləmək əzmini nümayiş etdirdiyini diqqətə çatdırdı. Ölkə rəhbəri Azərbaycanın, eyni zamanda, milli səviyyədə bərpaolunan enerji və “yaşıl keçid” prosesi sahəsində ciddi tədbirlər həyata keçirdiyini, bu istiqamətdə region səviyyəsində və qlobal miqyasda olan tədbirləri yaxından dəstəklədiyini vurğuladı.

Prezident İlham Əliyev C. Kerri ilə söhbətində iqlim maliyyələşdirilməsinin COP29-un əsas mövzusunə çevriləcəyini, Azərbaycanın da bu xüsusda qlobal həmrəyliyə, xüsusilə də qlobal Şimal və qlobal Cənub arasında həmrəyliyə nail olmaq istiqamətində səylərini davam etdirəcəyini bildirdi. Bu əsasda Azərbaycanın Qoşulmama Hərəkətinə 4 il sədrlik edən dövlət kimi çox yaxşı təcrübə qazandığını, eyni zamanda, respublikamızın digər müxtəlif platformalarda fəal şəkildə iştirak etdiyini, bununla da qlobal həmrəyliyə nail olunmasına dəstək verdiyini xatırlatdı.

Con Kerri isə söhbət zamanı iqlim maliyyələşdirilməsi mövzusunun gündəlikdə duran əsas məsələlərdən biri olduğunu, hazırda “yaşıl keçid”lə əlaqədar texnoloji inkişafın çox sürətlə getdiyini və bu istiqamətdə yaxşı nəticələrin əldə edildiyini, Bakıda da qəbul ediləcək qərarların iqlim dəyişikliyi prosesində beynəlxalq səylərə ciddi təkan verəcəyinə ümid etdiyini bildirdi (Apa.az, 2024).

Prezident İlham Əliyev ilə ABŞ Prezidentinin iqlim üzrə xüsusi nümayəndəsinin bu görüşü deməyə əsas verir ki, növbəti iqlim konfransının – COP29-un cari ilin noyabrında Bakıda keçirilməsi dünyada heç bir təəccüb doğurmur. Çünki Azərbaycan BMT-nin Dayanıqlı İnkişaf Məqsədlərinin (DİM) təmin olunması və iqlim dəyişiklikləri ilə mübarizə üzrə üzərinə götürdüyü bütün öhdəliklərə sadıqlıq nümayiş etdirir və BMT-nin İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasının tərəfdaşı olaraq qlobal iqlim dəyişikliklərinə qarşı mübarizəyə əhəmiyyətli töhfə verir.

Azərbaycanın 2030-cu ilədək 5 mili sosial-iqtisadi inkişaf prioritetlərindən biri “təmiz ətraf mühitə və yaşıl artıma malik ölkə” olaraq müəyyənləşdirilib. Bu prioritetə uyğun olaraq artıq neçə ildir ki, ölkəmizdə ətraf mühitin sağlamlaşdırılması, yaşıllaşdırmanın bərpası və artırılması, su resurslarından səmərəli istifadənin və dayanıqlı enerji mənbələrinin təmin olunması üzrə işlərə başlanılıb. Azərbaycan istixana qazlarının emissiyasını baza (1990-cı il) göstəricisi ilə müqayisədə 2030-cu ilədək 35 %, 2050-ci ilədək isə 40 % azaltmağı qarşısına məqsəd qoyub.

Nəticə

Münxen Təhlükəsizlik Konfransında Azərbaycanın iştirakı, burada keçirilən görüşlərin çeşidi və miqyası həm də ona dəlalət edir ki, ölkəmizin xarici siyasəti artıq regional deyil, qlobal xarakter daşıyır.

Konfransda keçirilən görüşlər və aparılan fikir mübadilələri regionda söz sahibi Azərbaycanın etibarlı tərəfdaş olmasından xəbər verir. Münxen Konfransı təhlükəsizlik və beynəlxalq siyasətin müzakirə olunduğu əsas siyasi platformalardan biridir. Prezident İlham Əliyevin konfrans çərçivəsində istər ABŞ rəsmiləri, istər Avropa liderləri ilə qarşılıqlı fikir mübadiləsi aparması Azərbaycana qarşı qərəzli mövqe tutanlara sərt sillə oldu.

COP29 çərçivəsində əməkdaşlıq məsələlərinin müzakirəsi olduqca vacib elementlərdən hesab olunur. Artıq dünya birliyinin Qafqazda sülhün təmin edilməsi, regionda yeni infrastruktur və logistik əlaqələrin qurulmasında Azərbaycanla əməkdaşlığa xüsusi önəm verdiyinin şahidi oluruq. Azərbaycan ötən dövrdə öz ərazi bütövlüyünü təmin etməklə yanaşı, regionun inkişafı üçün yeni yol xəritəsi təqdim etdi.

Bu siyasi arenada təhlükəsizlik sülh müqaviləsindən keçir ki, Ermənistan hələ də bu müqavilənin imzalanmasında maraqlı görünür. Azərbaycan siyasi arenada ağırlıq mərkəzini özünə doğru dəyişib və geosiyasi müstəvidə beynəlxalq güclər bir sıra məsələləri Azərbaycanla məsləhətləşirlər. Münxendə keçirilən görüşlərdə də ölkəmizin COP29-a ev sahibliyi etməsini yüksək dəyərləndirən siyasi liderlər bu tədbirin təkcə Azərbaycan üçün deyil, dünya ölkələri üçün əhəmiyyətli olacağını vurğulayıblar.

Prezident İlham Əliyevlə görüşlərlə bağlı müraciətlər Azərbaycanın qlobal səviyyədə artan nüfuzu və hörmətinin, xüsusilə Prezident İlham Əliyevin şəxsi nüfuzunun göstəricisidir. Münxen Təhlükəsizlik Konfransı beynəlxalq arenada Azərbaycanın yeri və çəkisini də nümayiş etdirdi.

Ədəbiyyat

1. ABŞ ilə Azərbaycan arasında münasibətlər müasir çağırışlara söykənir. Report.az. (2024, 17 fevral).
<https://report.az/xarici-siyaset/abs-ile-azerbaycan-arasinda-munasibetler-muasir-cagirislara-soykenir/>
2. COP29 Münxen görüşlərində əsas mövzulardan biridir. (2024, 18 fevral). Xalq qəzeti.az.
<https://xalqqazeti.az/az/siyaset/166308-cop29-munxen-goruslerinde-esas-movzulardan>
3. İlham Əliyev ilə ABŞ-nin Dövlət katibi Antoni Blinkenin görüşü olub. (2024, 17 fevral). Prezident.az.
<https://president.az/az/articles/view/64243>
4. İlham Əliyev ABŞ Prezidentinin iqlim üzrə xüsusi nümayəndəsi ilə görüşüb. (2024, 17 fevral). Prezident.az.
<https://president.az/az/articles/view/64217>
5. İlham Əliyev Münxendə “Leonardo” şirkətinin baş həmdirektoru ilə görüşüb. (2024, 16 fevral). Prezident.az.
<https://president.az/az/articles/view/64146>
6. Münxen Təhlükəsizlik Konfransı Azərbaycanın xarici siyasətinin qlobal xarakter daşdığını təsdiqlədi. (2024, 19 fevral). AZƏRTAC.
https://azertag.az/xeber/munxen_tehlukesizlik_konfransi_azerbaycanin_xarici_siyasetinin_qlobal_xarakter_dasidigini_tesdiqledi_serh-2928315
7. Münxendə Azərbaycan Prezidenti ilə Almaniya Kansleri arasında görüş olacaq. (2024, 15 fevral). Report.az.
<https://report.az/xarici-siyaset/munhende-azerbaycan-prezidenti-ile-almaniya-kansleri-arasinda-gorus-olacaq/>
8. Münxendə İlham Əliyev ilə Antoni Blinkenin görüşü olub. (2024, 17 fevral). Musavat.com.
https://musavat.com/news/munxende-ilham-eliyev-ile-antoni-blinkenin-gorusu-olub_1045677.html
9. Prezident İlham Əliyev Münxen Təhlükəsizlik Konfransı Fondunun prezidenti Volfqanq İşingeri qəbul edib. (2024, 15 mart). AZƏRTAC.

https://azertag.az/xeber/prezident_ilham_eliyev_munxen_tehluksizlik_konfransi_fondunun_prezidenti_volfqanq_isingeri_qebul_edib_yenilenib_video-2949587

10. Prezident İlham Əliyev Münxendə ABŞ Prezidentinin iqlim üzrə xüsusi nümayəndəsi ilə görüşüb. (2024, 17 fevral). Prezident.az.

<https://apa.az/resmi-xeber/prezident-ilham-eliyev-munxende-abs-prezidentinin-iqlim-uzre-xususi-numayendesi-ile-gorusub-821637>